

NARODOWY BANK POLSKI
DEPARTAMENT SYSTEMU PŁATNICZEGO

OCENA FUNKCJONOWANIA POLSKIEGO
SYSTEMU PŁATNICZEGO W I PÓLROCZU 2006 ROKU

WRZESIEŃ 2006 r.

I. WSTĘP

Departament Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego przedstawia materiał oceniający funkcjonowanie krajowego systemu płatniczego w I półroczu 2006 r.

Materiał powyższy zawiera półroczną informację o:

- 1) funkcjonowaniu systemów SORBNET i SORBNET-EURO, prowadzonych przez NBP,
- 2) funkcjonowaniu systemów ELIXIR i EuroELIXIR, prowadzonych przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A.,
- 3) systemach rozrachunku papierów wartościowych,
- 4) rynku kart płatniczych,
- 5) oszustwach w zakresie rozliczeń pieniężnych przeprowadzanych za pośrednictwem banków,
- 6) działaniach nadzorczych podjętych w NBP w zakresie nadzoru nad systemami płatności i agentami rozliczeniowymi,

oraz ogólną ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w ostatnim półroczu.

II. SYSTEMY SORBNET i SORBNET-EURO

W I półroczu 2006 r. najważniejszymi działaniami, związanymi z systemami SORBNET i SORBNET-EURO, były:

- 1) zmiany w obu ww. systemach zwiększające ich funkcjonalność,
- 2) dostosowania infrastruktury prawnej NBP, w tym zmiany w regulacjach wewnętrznych NBP w związku z dostosowaniem do zmian w systemach SORBNET i SORBNET-EURO,
- 3) prace analityczne w ramach obu omawianych systemów.

Ad 1)

W ramach prac informatycznych prowadzonych w obszarze systemów SORBNET i SORBNET-EURO zostały opracowane i wprowadzone modyfikacje obejmujące nowe rozwiązania i funkcje w systemie SORBNET i SORBNET-EURO, usprawniające obsługę

zleceń kierowanych przez banki i KDPW S.A. do tych systemów, jak również samą obsługę aplikacji SORBNET_BW. Wprowadzone zmiany wynikały głównie z uwag i spostrzeżeń zgłaszanych przez uczestników systemów do Departamentu Systemu Płatniczego w trakcie użytkowania ww. aplikacji i jej wykorzystywania w bieżącej pracy w systemach SORBNET i SORBNET-EURO oraz w wyniku realizacji wniosków poaudytowych. Zakres zmian wprowadzonych w systemach dotyczył m.in:

- w ramach funkcji związanych z obsługą zleceń w euro:
 - 1) obsługa kolejki w powiązaniu ze „*stop sending*”,
 - 2) uzupełnienie obsługi kredytu *intraday* i *overnight*,
 - 3) możliwość zmiany kolejności sesji KIR,
 - 4) uzupełnienie zlecenia o kod *routingu*,
 - 5) wprowadzenie obsługi funkcji opłat w zleceniach krajowych,
 - 6) wyprowadzanie wyciągu do pliku w formacie MT 950,
- w ramach funkcji związanych z obsługą zleceń w zł:
 - 1) rozszerzenie funkcji administracyjnych (dodanie loginu UNIX w obu systemach),
 - 2) monitorowanie salda podczas sesji KIR,
 - 3) obsługa zleceń zakupu walut za złote przez banki oraz monitorowanie rachunku przez DOZ.

Produkcyjne uruchomienie nowych wersji aplikacji miało miejsce odpowiednio w dniu 3 lutego oraz 1 czerwca 2006 r.

Ad 2)

W związku ze zmianami w Wytycznych ds. systemu TARGET, dostosowano do nich dokumentację prawną systemu SORBNET i SORBNET-EURO. Biorąc pod uwagę opisane powyżej zmiany funkcjonalne w aplikacjach SORBNET, SORBNET-EURO i module bankowym SORBNET-BW, zmienione zostały umowy rachunku bankowego odnoszące się do banków i KDPW.

Ad 3)

W ramach prac związanych z bezpieczeństwem systemu SORBNET-EURO, kontynuowane były prace nad tzw. *Action plan* – dokumentem będącym rezultatem przeprowadzonej analizy ryzyka w obszarze systemu SORBNET-EURO, opisującym działania pozostające do zrealizowania w celu minimalizacji ryzyka wynikającego z wystąpienia określonego zagrożenia. Wynikiem tych analiz były prace dotyczące monitorowania bezpieczeństwa w systemie oraz działania dotyczące zabezpieczenia stanowisk komputerowych. Ponadto wdrożono zmodyfikowaną procedurę nadawania uprawnień do obu systemów, zapewniającą spójność na trzech poziomach – aplikacji, systemu operacyjnego UNIX i bazy danych Ingres.

Dodatkowo, zgodnie z wymaganiami zawartymi w wytycznych dotyczących bezpieczeństwa systemu TARGET (*TARGET risk management framework*), kontynuowane były działania dostosowawcze do wymagań stawianych przez ESBC przed krajowymi komponentami systemu TARGET. W ramach tych prac kontynuowano prace nad wprowadzeniem i aktualizacją planu ciągłości działania (PCD) dla systemu SORBNET-EURO, w tym scenariuszy i procedur działania w określonych sytuacjach awaryjnych. Przeprowadzone zostały 2 testy PCD dla systemu SORBNET-EURO:

- 13 maja 2006 r. – test technologiczny
- 10 czerwca 2006 r. – test logistyczny.

Oba testy zakończyły się sukcesem.

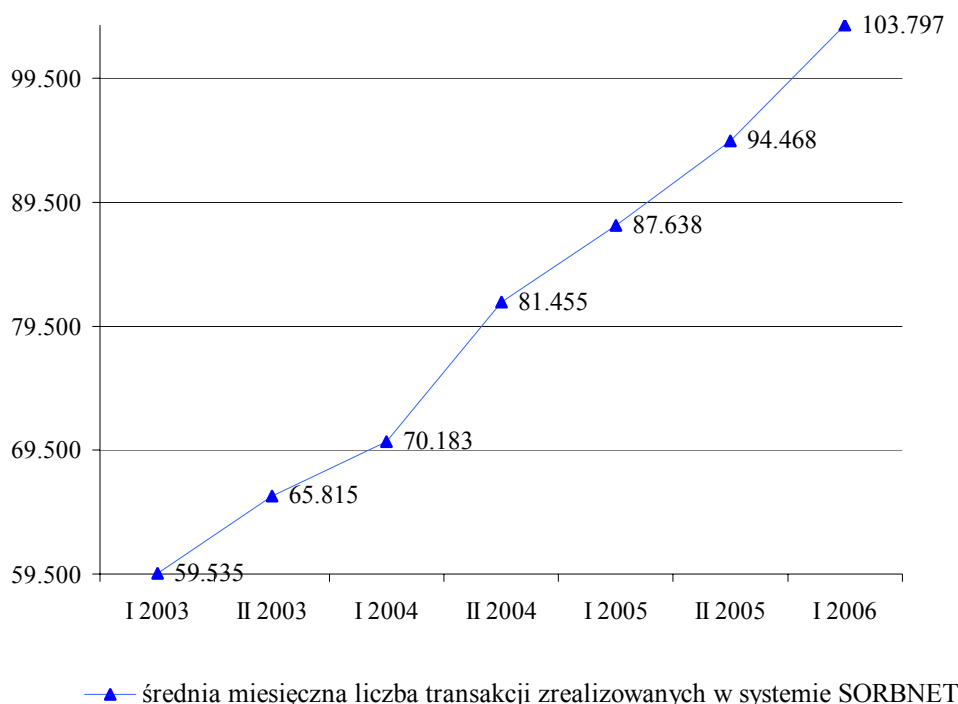
W I półroczu 2006 r. kontynuowane były także prace analityczne mające na celu umożliwienie otwarcia rachunku w systemie SORBNET i SORBNET-EURO dla uczestników zdalnego z obszaru UE, tj. zagranicznych instytucji kredytowych oraz pośredników rozliczeniowych działających na rynku pieniężnym bądź papierów wartościowych.

We współpracy z DIT, rozpoczęto prace dotyczące przygotowania SPUT (Specyfikacji Poziomu Usług Teleinformatycznych) oraz wstępne analizy potrzeby wymiany platformy narzędziowej systemów SORBNET i SORBNET-EURO w związku z faktem, że obecnie stosowane narzędzie (System Zarządzania Bazą Danych Ingres) funkcjonuje już od 10 lat.

W okresie I półrocza 2006 r. w systemie SORBNET zrealizowano 622.780 zleceń (średnio dziennie 4.913 zlecenia), co w porównaniu do 566.808 operacji w II półroczu 2005 r. stanowi

wzrost o ok. 9,9 %. Średnia dzienna wartość realizowanych w DSP zleceń wyniosła 136,9 mld zł. Średnia kwota jednego zlecenia płatniczego wyniosła ok. 27,9 mln zł (28 mln zł w poprzednim półroczu), co stanowi ponad 11 tys.-krotność średniej kwoty jednego zlecenia w systemie ELIXIR (2.440,5 zł). Z ogólnej liczby 622.780 zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET 529.193 (85%) dotyczyło zleceń banków (w tym 426.323 zleceń klientowskich), 56.290 (9%) zleceń NBP, 20.080 (3,2%) zleceń KIR S.A. i 17.221 (2,8%) zleceń KDPW S.A.

Wykres 1. Liczba transakcji zrealizowanych w systemie SORBNET w latach 2003 – 2006.

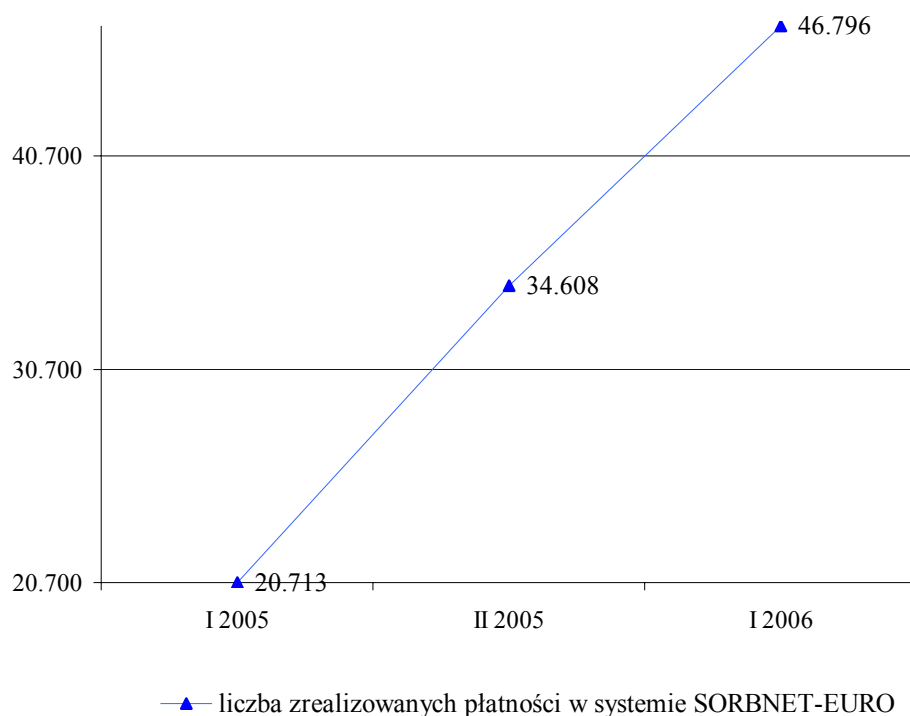
W I półroczu br. w systemie SORBNET-EURO zrealizowanych zostało 46.796 transakcji w euro, co daje średnią dzienną liczbę transakcji w wysokości 368 zleceń. Zdecydowaną większość (92%) stanowiły zlecenia transgraniczne, w szczególności płatności przychodzące do systemu, których wolumen w tym okresie wyniósł 31.914 zleceń, co stanowiło nieco ponad 68% ogólnej liczby transakcji zrealizowanych w systemie. Wolumen zleceń transgranicznych wysłanych wyniósł 11.272, co stanowiło 24% wszystkich zleceń. Płatności krajowe w liczbie 3.610 zleceń stanowiły około 8% ogólnego wolumenu transakcji i były to głównie transakcje międzybankowe.

Rzeczywista wartość płatności rozliczonych przez system SORBNET-EURO, tj. po odliczeniu wartości transakcji związanych z kredytem intraday, wyniosła 15,5 mld euro, co

daje średnią dzienną wartość transakcji w wysokości blisko 122 mln euro i przeciętną wartość pojedynczego zlecenia równą 330,9 tys. euro. Spośród ogólnej wartości transakcji rozliczonych przez system SORBNET-EURO, 86% stanowiły płatności transgraniczne. Relacja zleceń wysłanych i zleceń otrzymanych w strukturze płatności transgranicznych była zbliżona i wyniosła w obu przypadkach 43%, z czego zdecydowaną większość stanowiły zlecenia międzybankowe. Wśród płatności krajowych, których udział w ogólnej wartości zrealizowanych zleceń wyniósł 14%, również zlecenia międzybankowe stanowiły zdecydowaną większość.

Wskazać też należy powolny, ale stały wzrost liczby i wartości zleceń zrealizowanych w systemie SORBNET-EURO w poszczególnych miesiącach I półrocza 2006 r. O ile w styczniu liczba takich zleceń wyniosła 6.236, a wartość 2,43 mld euro, to w czerwcu br. wielkości te wynosiły odpowiednio 9.053 zleceń o łącznej wartości 3,01 mld euro.

Wykres 2. Liczba transakcji zrealizowanych w systemie SORBNET-EURO w latach 2005 – 2006.

Powolny, ale stabilny wzrost liczby zleceń realizowanych w systemach SORBNET-EURO i EuroELIXIR w poszczególnych miesiącach I półrocza 2006 r. sprawiał, że stalemu wzrostowi ulegał udział płatności w euro rozliczanych przez ww. systemy, stanowiące

krajową infrastrukturę rozliczeń w euro, w ogólnej liczbie płatności w euro rozliczanych przez polskie banki. O ile w styczniu br. udział ten wynosił blisko 16%, to w czerwcu br. udział ten wyniósł około 20%.

III. SYSTEMY KRAJOWEJ IZBY ROZLICZENIOWEJ S.A.

W I półroczu 2006 r. najważniejszymi działaniami, związanymi z systemami Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A., były:

- 1) powolne zwiększanie wolumenu transakcji rozliczanych w systemie EuroELIXIR,
- 2) pierwszy przypadek zastosowania w praktyce gwarancji rozrachunku w systemie ELIXIR.

Ad 1)

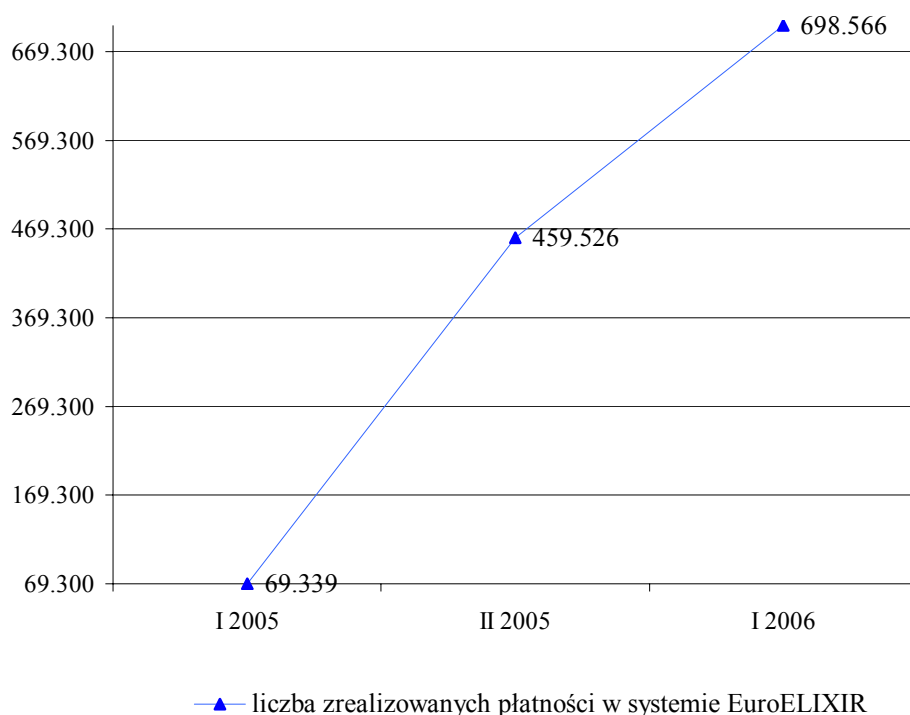
W I półroczu br. w systemie EuroELIXIR zrealizowanych zostało 698.566 transakcji w euro, co daje średnią dzienną liczbę transakcji w wysokości 5.501 zleceń. W strukturze zleceń, podobnie jak w przypadku systemu SORBNET-EURO, zdecydowaną większość, blisko 73%, stanowiły płatności transgraniczne, w szczególności płatności przychodzące do systemu, których wolumen w tym okresie wyniósł 360.398 zleceń, stanowiąc 52% udziału w ogólnej strukturze zleceń zrealizowanych w systemie. Wolumen zleceń transgranicznych wysłanych z systemu wyniósł 146.813, co stanowiło około 21% wszystkich zleceń. Płatności krajowe w wysokości 191.355 zleceń stanowiły nieco ponad 27% ogólnego wolumenu transakcji.

Łączna wartość płatności rozliczonych przez system w I półroczu br. wyniosła 3,54 mld euro, co daje średnią dzienną wartość transakcji w wysokości blisko 27,8 mln euro i przeciętną wartość pojedynczego zlecenia równą 5,1 tys. euro. Udział zleceń transgranicznych stanowi 68% ogólnej wartości zleceń zrealizowanych w systemie, z tego większość stanowiły zlecenia transgraniczne wysłane (około 43%). Wartość zleceń krajowych stanowiła około 1/3 ogólnej wartości zleceń zrealizowanych w systemie.

Przeprowadzona analiza wskazuje na stały i nieco bardziej dynamiczny, w porównaniu do systemu SORBNET-EURO, wzrost liczby i wartości zleceń zrealizowanych w systemie EuroELIXIR w poszczególnych miesiącach I półrocza 2006 r. O ile w styczniu br. liczba takich zleceń wyniosła 91.102, a wartość 465,7 mln euro, to w czerwcu br. wielkości te wynosiły odpowiednio 130.772 zleceń o wartości blisko 638,2 mln euro. Biorąc pod uwagę przyrost liczby zleceń płatniczych zrealizowanych w systemie, zwraca uwagę najbardziej dynamiczny przyrost wysłanych płatności krajowych – ich przyrost w okresie od stycznia do

czerwca br. był prawie dwukrotny, tj. z wartości 11.291 zleceń w styczniu do 33.711 zleceń płatniczych wysłanych w czerwcu br., co wynikało głównie z uruchomienia funkcji „*entry point*” przez WestLB AG i kierowania zleceń, otrzymanych z systemu STEP 2, jako zleceń krajowych do systemu EuroELIXIR. Analizując wartość zrealizowanych zleceń największą dynamikę wzrostu wykazały zlecenia transgraniczne wysłane, których wartość w omawianym okresie wzrosła o 87%, tj. z około 94,1 mln euro w styczniu do 179,5 mln euro w czerwcu br.

Wykres 3. Liczba transakcji zrealizowanych w systemie EuroELIXIR w latach 2005 – 2006.

Ad 2)

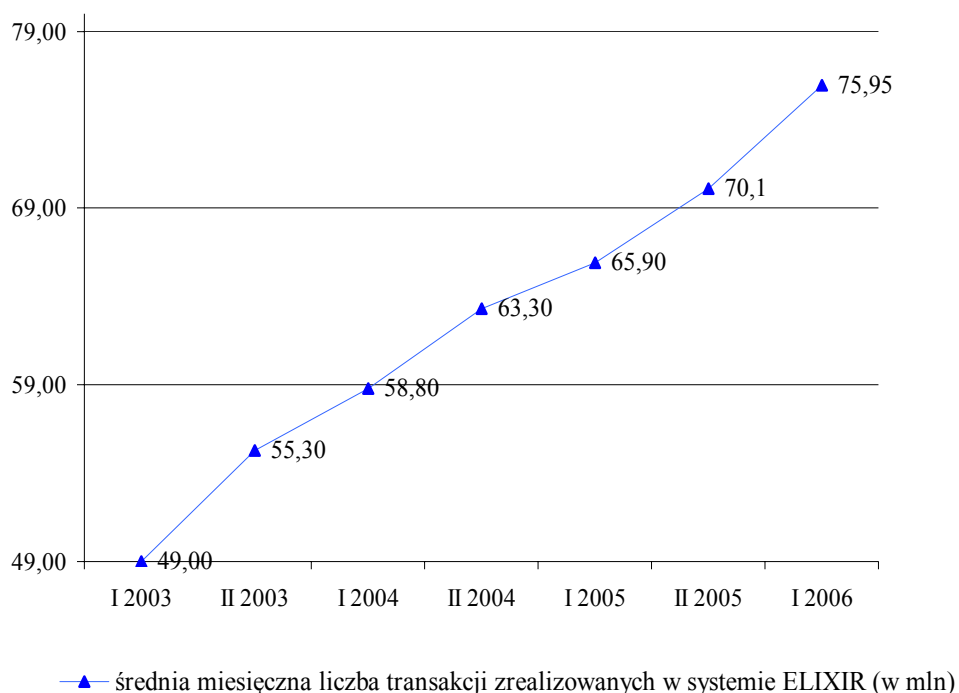
W dniu 8 lutego 2006 r., podczas porannej sesji rozrachunkowej systemu ELIXIR, wystąpiła konieczność – z powodu braku zabezpieczenia wystarczających środków przez jeden z banków - zastosowania po raz pierwszy w systemie ELIXIR mechanizmu gwarancji rozrachunku.

Ze względu na wystąpienie błędu w systemie SORBNET, opóźnił się moment przekazania przez NBP komunikatu o braku rozrachunku, a następnie, z przyczyn leżących po stronie KIR S.A., opóźnił się moment przesłania przez KIR S.A. poprawionych zbiorów, tj. zbiorów zawierających ponownie wyliczone i ostateczne pozycje rozrachunkowe dla banków.

W dniu 23 lutego br. odbyło się spotkanie przedstawicieli KIR oraz NBP, na którym omówiono doświadczenia związane z pierwszym uruchomieniem gwarancji rozrachunku i podjęto ustalenia dotyczące wprowadzenia możliwych usprawnień. Błąd w systemie SORBNET, który spowodował opóźnienie przekazania przez NBP komunikatu o braku rozrachunku, został usunięty niezwłocznie.

W omawianym okresie średnie miesięczne obroty brutto KIR S.A. w systemie ELIXIR wyniosły 185,4 mld zł, co w porównaniu do 183,9 mld zł w II półroczu 2005 r. oznacza wzrost o 0,82%. Średnia miesięczna liczba transakcji w systemie ELIXIR w I półroczu 2006 r. wyniosła 75,95 mln (70,1 mln w II półroczu 2005 r.), tj. wzrosła o 8,4%.

Wykres 4. Liczba transakcji zrealizowanych w systemie ELIXIR w latach 2003 - 2006.

Zlecenia uznaniowe stanowiły 99,55% obrotów, obciążeniowe natomiast tylko 0,45%.

W I półroczu 2006r. obroty brutto w systemie ELIXIR w podziale wg sesji rozrachunkowych kształtowały się następująco:

- sesja poranna - 40,65%,
- sesja popołudniowa - 39,6%,
- sesja wieczorna - 19,75%.

IV. SYSTEMY ROZRACHUNKU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

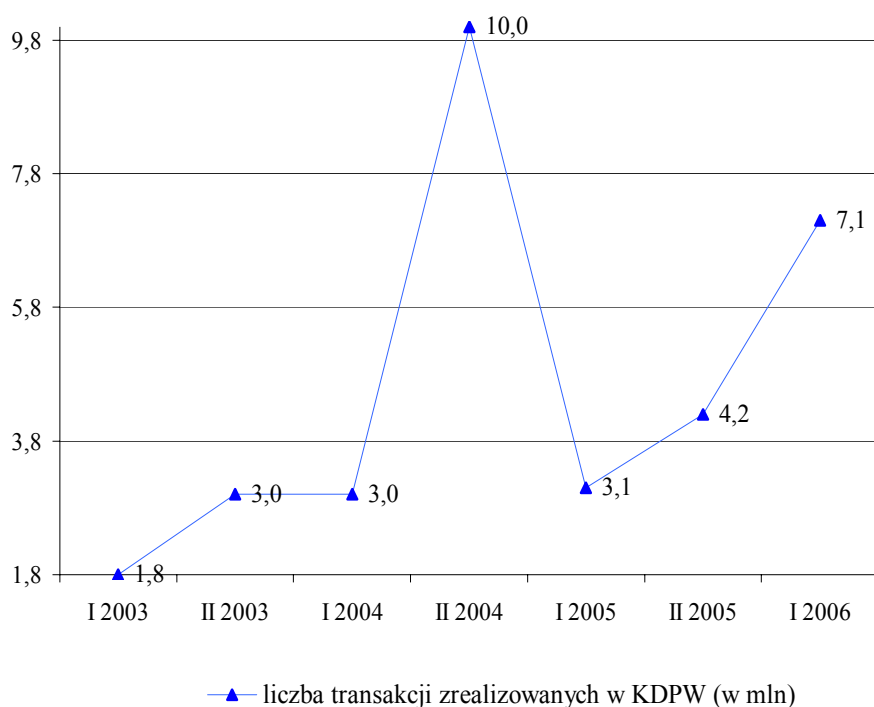
W I półroczu 2006 r. najważniejszymi wydarzeniami związanymi z systemami rozrachunku papierów wartościowych były:

- 1) Dostosowanie regulacji Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. do zmian, które miały miejsce w związku z wejściem w życie pakietu trzech ustaw regulujących zasady funkcjonowania rynku kapitałowego w Polsce, w tym w szczególności ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi.
- 2) W ramach prac dotyczących usprawniania i automatyzacji procesu wymiany danych pomiędzy Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A. a jego uczestnikami w zakresie obsługi świadczeń pieniężnych emitentów papierów wartościowych, wdrożono oprogramowanie, które zapewnia wymianę danych w formie elektronicznej z wykorzystaniem standardowych komunikatów.
- 3) Prowadzono prace związane z tworzonym w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych S.A. nowym systemem depozytowo-rozliczeniowym. Efektem tych prac było opracowanie i przekazanie uczestnikom KDPW w czerwcu br. dokumentacji, umożliwiającej dostosowanie wykorzystywanych systemów informatycznych do wymogów nowego systemu.
- 4) W systemie SEBOP od stycznia 2006 r. do rynku pierwotnego (przetarg podstawowy) zostały dopuszczone wszystkie banki, dla których jest prowadzony rachunek bonów pieniężnych NBP w Rejestrze Papierów Wartościowych oraz rachunek bieżący w SORBNET i które posiadają moduł ELBON.
- 5) Narodowy Bank Polski we współpracy z Europejskim Bankiem Centralnym (EBC) kontynuował prace zmierzające do zmodyfikowania procesu zbierania publikowanych w Blue Book danych statystycznych dotyczących rynku kapitałowego w Unii Europejskiej. W efekcie prowadzonych prac w dniu 30 maja 2006 r. Narodowy Bank Polski podpisał z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych S.A. umowę o współpracy w zakresie przekazywania danych statystycznych z obszaru rozrachunku transakcji na papierach wartościowych. Prowadzono także prace nad przygotowaniem jednolitej metodologii zbierania danych i jednolitego zakresu danych dotyczących zawierania i rozliczeń transakcji na papierach wartościowych. W omawianym okresie NBP przekazał do Europejskiego Banku Centralnego na potrzeby publikacji Blue Book dane statystyczne

dotyczące rozrachunku, rozliczeń i zawierania transakcji na polskim rynku kapitałowym za 2005 r.

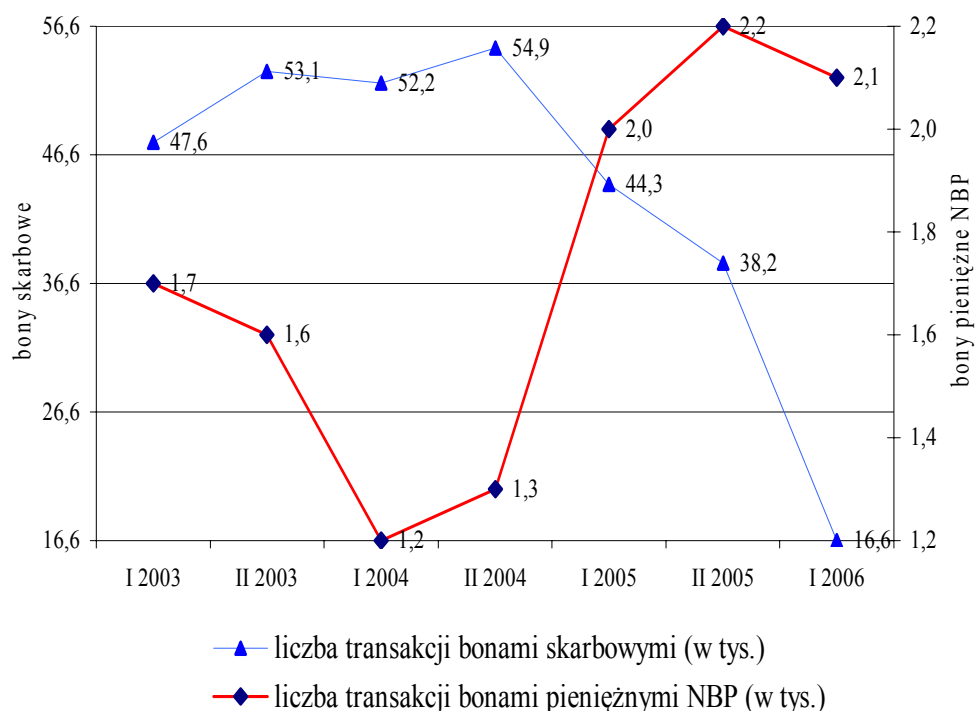
W I półroczu 2006 r. KDPW S.A. rozliczył 7.102.537 transakcji na łączną wartość 3.180,3 mld zł (w II półroczu 2005 r. odpowiednio 4.170.454 transakcje o wartości 2.542 mld zł).

Wykres 5. Liczba transakcji zrealizowanych w KDPW w latach 2003 - 2006.

W omawianym okresie Rejestr Papierów Wartościowych przetworzył 16.570 transakcji bonami skarbowymi o wartości 352,2 mld zł (w II półroczu 2005 r. 38.232 transakcje o wartości 689 mld zł), oraz 2.104 transakcje bonami pieniężnymi NBP na kwotę 1.101 mld zł (2.236 transakcji o wartości 1.074,4 mld zł w II półroczu 2005 r.).

Wykres 6. Liczba transakcji bonami skarbowymi i bonami pieniężnymi zrealizowanych w RPW w latach 2003 - 2006.

V. KARTY PŁATNICZE

W I półroczu 2006 r. na rynku kart płatniczych zaszły następujące zmiany:

- 1) Utrzymała się tendencja wzrostowa liczby kart płatniczych. Na koniec czerwca 2006 r. banki wydały 21,937 mln kart, co oznacza wzrost w ciągu półrocza o 7,7 %.
- 2) Wzrosła liczba i wartość transakcji dokonywanych kartami. W I półroczu 2006 r. kartami zrealizowano 436,8 mln transakcji o wartości 101,9 mld zł, co oznacza wzrost w stosunku do II półrocza 2005 r. odpowiednio o 7,7 % i 2,6 %, natomiast w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego odpowiednio o 17,8 % i 15,9 %.
- 3) Znacznie wzrosła liczba kart kredytowych (o 18 % w porównaniu do grudnia 2005 r.). Jest to bardzo pozytywna tendencja, bowiem karty kredytowe, w odróżnieniu od kart debetowych, są głównie wykorzystywane do dokonywania płatności bezgotówkowych (ponad 90% liczby transakcji dokonywanych kartami kredytowymi to transakcje bezgotówkowe). Znacząco wzrósł również udział kart kredytowych w ogólnej liczbie

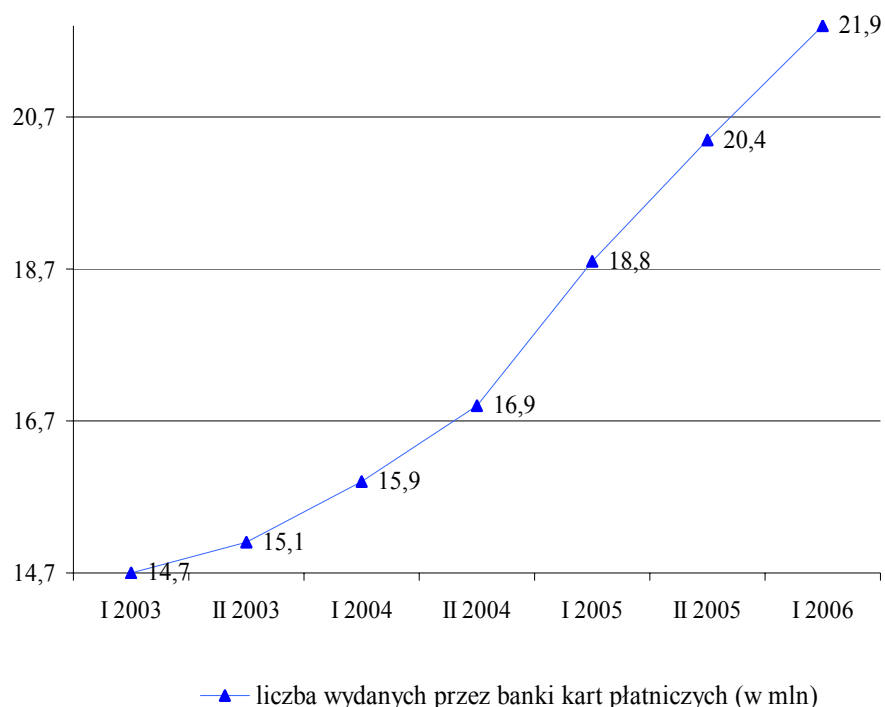
wydanych kart. Udział poszczególnych rodzajów kart w liczbie wydanych kart kształtował się na koniec czerwca 2006 r. następująco:

- karty debetowe 73,8 % (na koniec czerwca 2005 r. stanowiły 79,1 %),
- karty kredytowe 23,6 % (na koniec czerwca 2005 r. stanowiły 17,7 %),
- karty obciążeniowe 2,6 % (na koniec czerwca 2005 r. stanowiły 3,2 %).

- 4) Nieznacznie poprawiła się na rynku sieć bankomatów. Na koniec czerwca 2006 r. posiadacze kart mieli dostęp do 9.148 bankomatów na terenie kraju, co oznacza wzrost w porównaniu do II półrocza 2005 r. o ok. 4,2 %.
- 5) Nadal na rynku dominują karty oparte na technologii paska magnetycznego, których udział na rynku wyniósł na koniec czerwca 2006 r. 95,8%. Systematycznie rośnie liczba kart w standardzie EMV, które oprócz paska magnetycznego wyposażone są również w mikroprocesor. Ich udział w rynku na koniec I półrocza 2006 r. wyniósł 862.676 szt. (3,93% udział w rynku), co stanowiło wzrost o 47,6% w stosunku do grudnia 2005 r.
- 6) Na koniec czerwca 2006 r. na rynku było ponad 140 tys. terminali POS, co oznacza, że w ciągu ostatnich sześciu miesięcy odnotowano wzrost ich liczby o 9,5 %. Według danych przekazanych do NBP przez agentów rozliczeniowych, w punktach handlowo-usługowych na terenie naszego kraju dokonano w I półroczu br. prawie 165 mln transakcji bezgotówkowych o łącznej wartości ponad 18,6 mld zł. Oznacza to wzrost w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku odpowiednio o 37,6 % i 29,4 %.

Zasygnalizowane powyżej tendencje wskazują, że rynek kart płatniczych należy do najbardziej dynamicznie rozwijających się rynków usług bankowych. Organizowane przez banki, wspólnie z organizacjami międzynarodowymi (VISA, MasterCard), akcje marketingowe (np. z okazji organizowanych w Niemczech Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej), mające na celu edukację klientów i ich zachęcenie do dokonywania płatności bezgotówkowych, przynoszą pozytywny efekt. Zbierane przez NBP dane statystyczne pozwalają stwierdzić, iż stopniowo zmieniają się zachowania posiadaczy kart, którzy coraz częściej wykorzystują karty do dokonywania płatności bezgotówkowych. W pierwszym półroczu 37,5 % liczby i 18,8 % wartości transakcji dokonanych kartami płatniczymi stanowiły transakcje bezgotówkowe, w analogicznym okresie roku ubiegłego wskaźniki te wynosiły odpowiednio 32,8 % i 16,7 %.

Wykres 7. Liczba wydanych przez banki kart płatniczych w latach 2003 - 2006.

VI. OSZUSTWA W ZAKRESIE ROZLICZEŃ PIENIĘŻNYCH PRZEPROWADZANYCH ZA POŚREDNICTWEM BANKÓW

Według danych przekazywanych przez banki w I półroczu 2006 r. liczba operacji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi wyniosła 7.511, a wartość 7.410.354 zł. W porównaniu do poprzedniego półrocza liczba operacji spadła o 28,5 %, a wartość o 8,2 %. Z danych otrzymanych od agentów rozliczeniowych wynika, że dokonano 4.085 operacji oszukańczych kartami płatniczymi na kwotę 3.611.897 zł. Spadek oszustw wyniósł odpowiednio 5,2 % i 5,8 %. Transakcje oszukańcze wg danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych stanowią 0,02 % ogólnej wartości transakcji kartami płatniczymi rozliczanych przez poszczególnych agentów.

Z uwagi na różny zakres oszustw dokonywanych kartami płatniczymi ujmowanych w sprawozdaniach, występuje rozbieżność w danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych oraz banki. Liczba oszustw przekazywana przez agentów rozliczeniowych jest znacznie mniejsza od liczby przekazywanej przez banki. Dane od agentów rozliczeniowych nie obejmują transakcji dokonywanych przez oszustów w bankomatach

kartami skradzionymi wraz z PIN-kodem lub sfalszowanymi oraz transakcji oszukańczych dokonanych poza granicami kraju kartami wydanymi w Polsce.

W przypadku pozostałych form rozliczeń pieniężnych najbardziej niebezpieczne, choć mało liczne, są oszustwa dokonane z wykorzystaniem polecenia przelewu. W omawianym okresie stwierdzono 286 takich przypadków w porównaniu do 279 w poprzednim półroczu. Średnia wartość jednego oszukańczego przelewu zmniejszyła się z ok. 33.140 zł do ok. 8.444 zł.

W I półroczu 2006 dokonano 60 transakcji oszukańczych z wykorzystaniem czeków, co oznacza wzrost w stosunku do II półroczu 2005 r. o 173 %.

Na podkreślenie zasługuje fakt braku odnotowania jakichkolwiek incydentów związanych z poleceniem zapłaty.

VII. DZIAŁANIA PODEJMOWANE PRZEZ NBP W ZAKRESIE NADZORU NAD SYSTEMAMI PŁATNOŚCI I SYSTEMAMI AUTORYZACJI I ROZLICZEŃ PROWADZONYMI PRZEZ NIEBANKOWYCH AGENTÓW ROZLICZENIOWYCH

W I półroczu 2006 r. NBP realizował zadania w zakresie nadzoru nad systemami płatności wynikające z ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami, jak również zadania wynikające z ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych.

W styczniu 2006 r. Prezes NBP wydał zgodę na wprowadzenie zmian w zasadach funkcjonowania systemu EuroELIXIR, zgłoszonych przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A., polegających na wydłużeniu godzin składania zleceń przez banki i przesunięciu terminu przekazania przez KIR S.A. zlecenia do NBP.

Również w styczniu 2006 r. Prezes NBP wydał zgodę na prowadzenie przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A. systemu autoryzacji i rozliczeń dla usługi PayByNet, w ramach której Izba będzie pośredniczyła pomiędzy bankami a sklepami internetowymi przy płatnościach dokonywanych za pomocą polecenia przelewu.

Departament Systemu Płatniczego analizował ponadto rynek pod kątem zgodności działalności niektórych podmiotów gospodarczych z przepisami ustawy z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169 poz. 1385). Na podstawie przeprowadzonej analizy uznano, że działalność kilku firm oferujących innowacyjne metody

dokonywania płatności internetowych jest analogiczna do działalności agentów rozliczeniowych i stanowi naruszenie przepisów ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych. W wyniku podjętych przez NBP działań wyjaśniających działalność niektórych firm została dostosowana do wymagań ustawowych lub została zaprzestana. W stosunku do jednej z firm, która postanowiła kontynuować działalność podlegającą przepisom ustawy bez spełnienia wszystkich wymagań, przygotowywane jest obecnie wystąpienie do Prokuratury z doniesieniem o podejrzeniu popełnienia przez tę firmę przestępstwa.

PODSUMOWANIE

Funkcjonowanie polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2006r. należy ocenić pozytywnie.

Oba krajowe systemy RTGS, będące najważniejszą arterią dla przepływów finansowych w sektorze bankowym, działały sprawnie i bez większych zakłóceń. Pierwszy przypadek zastosowania gwarancji rozrachunku, choć z pewnymi perturbacjami, spełnił swoją rolę doprowadzając do dokonania rozrachunku z usunięciem pojedynczych zleceń danego banku z sesji rozliczeniowej (zamiast usunięcia tego banku z KIR S.A., co miało miejsce wcześniej, przed wprowadzeniem gwarancji rozrachunku).

Powoli wzrasta liczba i wartość zleceń płatniczych rozliczanych przez krajowe systemy dla dokonywania rozrachunku w euro, co potwierdza słuszność decyzji o ich udostępnieniu dla sektora bankowego.

W odniesieniu do rynku papierów wartościowych szczególnie należy odnotować dostosowanie regulacji Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. do zmian, które miały miejsce w związku z wejściem w życie pakietu trzech ustaw regulujących zasady funkcjonowania rynku kapitałowego w Polsce.

Zwraca uwagę utrzymująca się duża dynamika przyrostu liczby kart płatniczych i transakcji nimi zawieranych, co potwierdza tezę, że jest to obok polecenia zapłaty najbardziej dynamicznie rozwijająca się forma rozliczeń pieniężnych.

W zakresie działań nadzorczych podejmowanych przez NBP podkreślić należy prace związane z wyjaśnieniami statusu prawnego i operacyjnego działalności, prowadzonej przez różne firmy i dotyczącej głównie pośrednictwa przy zakupach internetowych. Prowadzone

przez NBP działania spowodowały, że działalność niektórych firm została dostosowana do wymagań ustawowych lub została zaprzestana. W stosunku do jednej z firm, która nadal prowadzi działalność podlegającą przepisom ustawy bez spełnienia wszystkich wymagań, przygotowywane jest wystąpienie do Prokuratury.

Sporządził:

Krzysztof Freliszek